

41

Kulturministeriet. København, den 16. november 2005.

- a. Kulturministeriet anmoder om Finansudvalgets tilslutning til at forhøje den i 1999 afgivne statsgaranti til sikring af DR's betalinger på lån, som DR optager på det private kapitalmarked med henblik på finansiering af DR-byggeriet i Ørestaden, fra de oprindelige 2,3 mia. kr. til 2,66 mia. kr. (primo 1999-niveau). Endvidere anmodes om tilslutning til, at DR inden for den samlede garantiramme kan benytte statslige genudlån som alternativ til optagelse af lån på det private kapitalmarked.

Forslaget forventes ikke at medføre merudgifter for statskassen.

- b. Et flertal i Folketingets Finansudvalg godkendte med Akt 251 2/9-99, at kulturministeren på visse nærmere angivne vilkår kunne udstede en 30-årig statsgaranti på 2,3 mia. kr. (primo 1999-niveau – i det følgende betegnet 1999-niv.) til DR til sikring af DR's betalinger på lån, som DR optager på det private kapitalmarked med henblik på finansiering af et nyt DR-byggeri i Ørestaden. Betingelserne var, at DR ikke måtte igangsætte byggeriet, før der var skabt et beslutningsgrundlag for et kommende opera- og musikhus, at en flytning af DR til Ørestaden ikke isoleret set må betyde stigninger i licensen eller anden offentlig finansiering af DR, og at en flytning ikke må gå ud over DR's programaktiviteter.

På grundlag af aktstykket gav den daværende kulturminister i oktober 1999 på de nævnte betingelser DR's bestyrelse tilsagn om statsgarantien. Danmarks Nationalbank har i forbindelse med DR's efterfølgende lånoptagelse til DR-byggeriet ("DR-Byen") på statens vegne udstedt de konkrete lånegarantier. Rigsrevisionen følger som led i den årlige revision af DR op på byggeprojektet og på, om betingelserne for statsgarantien er opfyldt. Folketingets Finansudvalg er – ligesom Kulturudvalget – siden udstedelsen af garantien løbende blevet orienteret om byggeprojektets status og fremdrift ved fremsendelse af statusrapporter fra DR's bestyrelse.

Seneste statusrapportering blev af kulturministeren oversendt til Finansudvalget og Kulturudvalget med breve af 15. december 2004. Det fremgik heraf, at DR efter en nøje gennemgang af byggeprojektet i september 2004 har måttet konstatere, at anlægssummen for DR-Byen ikke kan holdes inden for den hidtil forudsatte ramme på 3,0 mia. kr., men nu forventes at beløbe sig til 3.300 mio. kr. (1999-niv.). Hertil kommer yderligere 68 mio. kr. (1999-niv.) til et ekstraordinært kvalitetsløft af koncertsalen samt fremme af byggeriets særlige bygningsøkologiske elementer. Beløbet er i denne sammenhæng holdt uden for byggesummen, da det finansieres af hhv. særligt indsamlede eksterne midler og EU-midler. På baggrund af ovenstående anmodede DR i forbindelse med statusrapporteringen om en forhøjelse på 300 mio. kr (1999-niv.) af den bevilgede statsgaranti. Samtidig anmodede DR om en ændring af den hidtil forudsatte aftrapningsordning, subsidiært en yderligere forhøjelse af garantirammen med 60 mio. kr. (1999-niv.).

Forøgelsen af byggesummen:

DR forklarer i statusrapporteringen fra december 2004 overskridelsen af den hidtil forudsatte totaludgift med fire hovedårsager:

- at koncerthuset et blevet fordyret som følge af behov for større og dybereliggende betonfundamenter samt behov for mere armering i råhusets betonkonstruktioner
- at udviklingen i byggekonjunkturerne har givet højere priser på de seneste licitationer
- at det ikke har været muligt at gennemføre besparelser i projektet med henblik på at overholde den hidtil forudsatte byggesum uden alvorlige konsekvenser for byggeriets funktionalitet og arkitektur

- at en række udgifter i forbindelse med færdiggørelsen af byggeriets projektering og planlægning af den kommende indflytning er blevet undervurderet.

DR's bestyrelse har den 26. april 2005 vedtaget en økonomisk handlingsplan, der skal sikre, at byggesummen for DR-Byen holder sig inden for de 3.300 mio. kr. I den forbindelse er foretaget en nærmere afgrænsning af, hvilke omkostninger der afholdes af hhv. byggeprojektet, teknologiprojektet og driftsmidler. Teknologiprojektet, jf. nedenfor, finansieres – som det også var forudsat i 1999 – ikke af byggeprojektet, men af DR's investeringsbudget. Handlingsplanen omfatter herudover forslag til besparelser og udskydelser, der ifølge DR skulle kunne gennemføres uden negative konsekvenser for DR's programvirksomhed. Med handlingsplanen vurderer DR, at der er etableret tilstrækkelige reserver til, at det reviderede budget vil kunne holde. Dog bemærkes det, at DR fortsat forhandler med entreprenøren for betonarbejdet på koncertsalen om dennes økonomiske krav ud over den mellem parterne aftalte kontraktsum. Der er efter handlingsplanens udarbejdelse indgået aftale med entreprenøren om, at arbejdet afsluttes, så koncertsalen kan tages i brug pr. 1. januar 2008.

DR har siden 1999 løbende foretaget konkretiseringer og justeringer af projektet, jf. bl.a. DR's statusrapporteringer. Bl.a. har DR's bestyrelse valgt at opdele byggeriet i fire segmenter med hvert sit særpræg og at øge koncertsalens kapacitet fra 1600 til 1800 pladser. Øvrige konkretiseringer og justeringer er foretaget på grundlag af de gennemførte arkitektkonkurrencer og den efterfølgende videre projektering af byggeriet.

Det skal bemærkes, at der i den forbindelse også løbende er foretaget justeringer og præciseringer vedrørende grænsedragningen mellem byggeprojektet og DR's øvrige aktiviteter. Med den seneste afgrænsning i april 2005, jf. ovenfor, er følgende udgiftsposter indeholdt i byggeprojektets anlægsramme:

- køb af grund
- byggeudgifter inkl. rådgivning
- etablering af parkeringspladser på optionsareal
- drift af projektkontor

mens følgende udgiftsposter med relation til projektet afholdes af driftsmidler:

- køb af optionsareal
- omkostninger i forbindelse med salg af TV-Byen og Radiohuset
- dele af det inventar, som er nødvendigt for produktionen
- kontorinventar mv.
- dobbelt drift af Radiohuset, TV-Byen og DR-Byen frem til endelig ibrugtagning af DR-Byen
- kommunikationsaktiviteter og "Visionarium"
- flytning.

Udgifter til teknologiprojektet og til digitalisering af DR's produktionsapparat afholdes ligeledes uden for anlægsrammen. Teknologiprojektet har til formål at etablere infrastrukturen og produktionsapparatet i DR-Byen, og omfatter etablering af studieudstyr, master control&continuity, kommunikationsinfrastruktur og flytning af teknologi fra eksisterende faciliteter til DR-Byen. Der er ikke truffet beslutning om flytning af udgiftsposter fra byggeriets anlægsramme til Teknologiprojektet, eller omvendt.

Den ændrede grænsedragning medfører, at enkelte udgiftsposter siden udarbejdelsen af beslutningsgrundlaget for DR-Byen i 1999 er flyttet fra projektets anlægsramme til DR's driftsbudget og omvendt. Der er endvidere truffet beslutning om, hvordan udgiftsposter, som ikke forelå tilstrækkeligt belyste i 1999, skal finansieres. Det bemærkes, at beslutningsgrundlaget med overslaget over anlægsudgifterne fra 1999 var af forholdsvis overordnet karakter, med en væsentlig usikkerhedsmargin, og dermed ikke så detaljeret som nu.

I den forbindelse skal nævnes:

- Flytteomkostninger på oprindeligt anslået 20 mio. kr. (1999-niv.) indgår ikke længere i projektet, men finansieres over driften.

- Inventaranskaffelser på anslået 10-15 mio. kr. (1999-niv.) var oprindeligt forudsat finansieret over driften. Inventar, som er nødvendigt for produktionen, er nu delvist indeholdt i projektets anlægsramme (med 60 mio. kr. (1999-niv.)) og delvist i driftsbudgettet med 40 mio. kr. (1999-niv.). Udgifter til inventaranskaffelser på 38 mio. kr. (1999-niv.) til kontorbrug mv. forudsættes fortsat finansieret over driften.
- I det oprindelige beslutningsgrundlag var indregnet 60 mio. kr. (1999-niv.) til anlæg af 500 parkeringspladser i form af egentlig p-kælder for DR's medarbejdere og gæster. DR har imidlertid – af omkostningshensyn – efterfølgende besluttet i stedet at anlægge parkeringspladserne som et overfladeanlæg til anslået 15 mio. kr. (1999-niv.) og i den forbindelse erhvervet det supplerende areal, som DR i forbindelse med køb af hovedgrunden i 2001 erhvervede optionsretten til. Mens selve anlægget af parkeringspladserne indgår i projektets anlægsramme, har DR valgt at finansiere købet af optionsgrunden til 60 mio. kr. (1999-niv.) over driften.

Samlet indebærer de trufne beslutninger om fordelingen af udgifter mellem byggeprojektets anlægsramme og DR's driftsbudget kun en begrænset påvirkning af totaludgiften for byggeprojektet, hvorimod DR's drift mv. skal bære flere omkostninger end oprindeligt forudsat.

De ovenfor anførte beslutninger medfører således alt andet lige en aflastning af rammen for byggeriet på 5 mio. kr. (1999-niv.). Aflastningen anvendes til at finansiere andre omkostninger i forbindelse med byggeriet. Beslutningerne medfører alt andet lige en øget belastning af driftsrammen med ca. 145 mio. kr. (1999-niv.) i engangsomkostninger i forhold til forudsætningerne i 1999.

Hertil kommer udgifter til aktiviteter, som slet ikke var indeholdt eller tilstrækkeligt belyst i 1999-materialet. Udgifter til informationsindsats om byggeriet, herunder 3 D-animation ("Visionarium"), og vedr. koncertsalen, samt huslejeomkostninger for Teknologiprojektet udgør samlet ca. 20 mio. kr. (1999-niv.) og afholdes af driftsbudgettet. Udgifter til den del af strømforsyningen, som vedrører nødstrømsforsyning mv., indgik ikke i 1999-beslutningsgrundlaget, og forudsættes nu finansieret over driften. Værdien heraf anslås til ca. 70 mio. kr. (1999-niv.).

Endelig er der truffet beslutning om udskydelse af byggeprojektudgifter på ca. 51 mill. kr. (1999-niv.), som på et senere tidspunkt eventuelt finansieres af driftsbudgettet. Der er tale om udskydelser, som ikke er hæmmende for DR's kernefunktioner, og som heller ikke indgik i beslutningsgrundlaget fra 1999. Udskydelserne vil, såfremt de besluttet gennemført på et senere tidspunkt, naturligvis påvirke DR's fremtidige driftsbudget, når de gennemføres. Det bemærkes, at overslag over sådanne eventuelle øgede driftsudgifter er medregnet i den som bilag 2 vedlagte opgørelse af økonomien for DR i en udflytning til DR-Byen, jf. nedenfor.

Der henvises til afsnittet om overholdelse af betingelserne for statsgarantien nedenfor.

Ændret aftrapningsordning, alternativt yderligere forhøjelse af statsgarantien mv.

Efter den gældende aftrapningsordning, jf. tekstanmærkning 1 til § 21 på finansloven samt anmærkningerne hertil, aftrappes de konkrete lånegarantier svarende til nedbringelse af et 30-årigt annuitetslån med en rente på 5,75 pct. Den del af garantirammen, som ikke er udmøntet i konkrete garantier, reguleres løbende med byggeomkostningsindekset for boliger. Det ligger således implicit til grund for den gældende ordning, at DR's lånoptagelse finder sted i nær tidsmæssig sammenhæng med afholdelsen af udgifterne til byggeriet.

DR har imidlertid for at udnytte det lave renteniveau hjemtaget statsgaranterede lån tidligere, end byggeomkostningerne forfalder til betaling, hvilket med den gældende aftrapningsordning indebærer, at en del af den resterende nødvendige lånoptagelse til DR-Byen – selv ved en forhøjelse af statsgarantien svarende til forøgelsen af byggesummen – vil ligge ud over den nedskrevne garantiramme og derfor vil skulle ske uden statsgaranti.

DR fremsatte på den baggrund i statusrapporteringen fra december 2004 ønske om, at aftrapning af statsgarantirammen først sker fra den planlagte dato for byggeriets overgang til drift,

nemlig 1. januar 2007, i stedet for som hidtil forudsat fra tidspunktet for udstedelse af de konkrete garantier, subsidiært, at statsgarantien forhøjes med yderligere 60 mio. kr. (1999-niv.), så al lånoptagelse til byggeriet kan ske inden for den til enhver tid gældende nedskrevne garantiramme.

Det er Finansministeriets vurdering, at den eksisterende aftrapningsordning bør fastholdes. Det indebærer, at statsgarantien fortsat knyttes til de optagne lån og aftrappes fra det tidspunkt, hvor garantiene til DR-byen udstedes. Der søges derfor tilslutning til en yderligere forhøjelse af statsgarantien, sådan at denne samlet forhøjes med 360 mio. kr. (1999-niv.).

Det er samtidig Finansministeriets vurdering, at det – især som følge af lånenes begrænsede størrelse – vil kunne indebære betydelige praktiske og økonomiske fordele for DR, hvis DR får mulighed for at benytte statslige genudlån som alternativ til optagelse af lån på det private kapitalmarked. På den baggrund anmodes om tilslutning til, at DR får mulighed herfor inden for den samlede garantiramme.

Rigsrevisionens notat af 13. april 2005 til statsrevisorerne om DR-byggeriet

Rigsrevisionen har efter anmodning fra statsrevisorerne gennemgået DR-byggeriet og den 13. april 2005 afgivet notat herom til statsrevisorerne. Notatet, der vedlægges som bilag 1 til dette aktstykke, omhandler byggeriet indtil 31. december 2004, herunder grænseflader til DR's teknologiprojekt.

Rigsrevisionen konstaterer, at byggesummen ikke kan holdes inden for de oprindeligt forudsatte 3,0 mia. kr. (1999-niv.), men at de 3,3 mia. kr. (1999-niv.) holder sig inden for den usikkerhed, der var oplyst i det oprindelige beslutningsgrundlag. Usikkerheden var her oplyst at være +15 %/-10 %, svarende til maks. 3.500 mio. kr./min. 2.700 mio. kr. (1999-niv.). Rigsrevisionen bemærker endvidere, at det er Rigsrevisionens opfattelse, at DR's økonomiske og byggetekniske forretningsgange vedrørende styring, dokumentation og opfølgning har været hensigtsmæssigt tilrettelagt, men at de tiltag, som DR's projektledelse har sat i værk for at imødegå problemer, ikke har vist sig tilstrækkelige til at fastholde budget og tidsplan. Særligt hvad angår årsagerne til fordyrelsen er det Rigsrevisionens opfattelse, at DR's begrundelser forklarer en del af stigningen i byggesummen, men at der også kan peges på andre forhold. I den forbindelse nævnes bl.a. udskilning af den danske del af ingeniørrådgivningen af totalrådgiverkontrakten vedrørende koncertsalen, ændrede krav fra DR's basisorganisation, generelle kvalitetsløft som følge af gunstige resultater af de første licitationer samt ændringer i afgrænsningen til teknologiprojektet, drift og andre anlæg.

Rigsrevisionen bemærker, at byggeriet langt fra er færdigt, hvorfor der også i de afsluttende faser i 2005-2008 kan forventes at opstå uforudsete vanskeligheder, der kan have konsekvenser for både udgifter og tidsplan. Særligt nævnes drøftelserne mellem DR og entreprenøren på koncertsalen om økonomi og termin for koncertsalen, jf. omtalen ovenfor af status for disse drøftelser.

Overholdelse af betingelserne for statsgarantien:

Det var væsentlige betingelser for Finansudvalgets tilslutning i 1999 til udstedelse af statsgarantien, at en udflytning af DR til DR-Byen hverken må betyde stigninger i licensen eller anden offentlig finansiering af DR eller gå ud over DR's programvirksomhed. I udvalgets behandling indgik derfor bl.a. spørgsmålet om de årlige finansieringsomkostninger mv. som følge af byggeriet og mulighederne for at finansiere disse ved bl.a. rationaliseringer i administrative enheder o.l.

Rigsrevisionen har i sin årlige revision af DR fulgt op på DR's opfyldelse af betingelserne for statsgarantien, og Rigsrevisionens konklusion er videregivet til Finansudvalget og Kulturudvalget i forbindelse med de løbende statusrapporteringer. Rigsrevisionen har senest i forbindelse med DR's regnskab for 2004 konkluderet, at det på det foreliggende grundlag er Rigs-

revisionens vurdering, at forudsætningerne i aktstykket er overholdt, da der ikke er sket en stigning i licensen på grund af flytningen til Ørestaden, ligesom der har været en stigning i programaktiviteterne målt i antal sendte timer.

For yderligere at sandsynliggøre, at betingelserne også fremover – uagtet den højere byggesum – vil kunne overholdes, har DR i det som bilag 2 vedlagte notat af 11. november 2005 beskrevet den anslåede påvirkning af DR's likviditet og resultat ved udflytningen til DR-Byen. I den forbindelse er nærmere redegjort for såvel merudgifterne som de besparelser i service, administration og teknik, der skal finansiere disse.

Af notatet fremgår det, at nettomeromkostningerne ved udflytningen til Ørestaden sammenholdt med de rationaliseringer mv., der skal finansiere disse, fra 2010 – når engangsomkostningerne falder bort - vil påvirke DR's resultat og pengebeholdning positivt. For perioden 1999-2009 vil der samlet være stort set balance f.s.v.a. påvirkningen af DR's resultat.

En udflytning af DR til Ørestaden vurderes af DR fortsat at kunne ske uden negative konsekvenser for programvirksomheden i forhold til niveauet i 1999.

De nævnte betingelser for statsgarantien vil også gælde i forbindelse med en forhøjelse af garantien. Rigsrevisionen vil fortsat gennem den årlige revision af DR følge byggeriet, herunder opfyldelsen af betingelserne.

Det skal bemærkes, at en forhøjelse af statsgarantien, hvorved også den sidste del af den nødvendige låntagning vil være garantibelagt, alt andet lige vil reducere finansieringsomkostningerne og dermed give øget sikkerhed for, at DR vil kunne opfylde de givne betingelser.

c. DR har af hensyn til sine videre økonomiske dispositioner, herunder kommende lånoptagelse, behov for at kende størrelsen af statsgarantien samt modellen for aftrapning heraf.

e. Under henvisning til ovenstående anmodes om tilslutning til at forhøje den i 1999 afgivne statsgaranti til sikring af DR's betalinger på lån, som DR optager på det private kapitalmarked med henblik på finansiering af DR-byggeriet i Ørestaden, fra de oprindelige 2,3 mia. kr. til 2,66 mia. kr. (1999-niv.) og til, at DR inden for den samlede garantiramme kan benytte statslige genudlån som alternativ til optagelse af lån på det private kapitalmarked, således at tekstanmærkning nr. 1 til § 21 på forslag til lov om tillægsbevilling for 2005 og 2006 ændres til følgende:

”Kulturministeren bemyndiges til at udstede en 30-årig statsgaranti til sikring af DR's betalinger på lån, som DR optager på det private kapitalmarked med henblik på finansiering af et nyt DR-byggeri i Ørestaden. Statsgarantien vil ved udstedelsen beløbe sig til 2,66 mia.kr. (primo 1999-niv.) og vil herefter blive aftrappet over 30 år. De enkelte garantier inden for rammebeløbet udstedes af Nationalbanken. Som alternativ til optagelse af statsgaranterede lån på det private kapitalmarked kan DR inden for den til enhver tid gældende garantiramme benytte sig af statslige genudlån optaget i Nationalbanken.”

f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

BRIAN MIKKELSEN

/ Lene Gelting

Til Finansudvalget.

Bilag 1

RIGSREVISIONEN

København, den 13. april 2005
RN D202/05

Faktuelt notat til statsrevisorerne

om

DR's byggeri i Ørestaden

I. Indledning

1. Statsrevisorerne bad den 20. oktober 2004 Rigsrevisionen om i et statusnotat at redegøre for DR's byggeri i Ørestaden.

Statsrevisorerne har i anmodningen bl.a. bedt Rigsrevisionen redegøre for

- status og udvikling siden byggeriets start med hensyn til regnskab, budget og finansiering sammenholdt med byggeriets faktiske gennemførelse
- hvordan DR styrer, dokumenterer og følger op på projektet såvel økonomisk som byggeteknisk
- status på byggeriet sammenholdt med de oplysninger og betingelser i Akt 251 2/9 1999, hvorved Folketinget har godkendt en statsgaranti for DR's optagelse af et 30-årigt lån på 2,3 mia. kr.

DR har i oktober 2004 revideret byggebudgettet fra de 3,0 mia. kr., der fremgår af Akt 251 2/9 1999, til 3,3 mia. kr.

Rigsrevisionen vil i notatet vurdere, om DR's begrundelser for forhøjelsen af byggesummen på byggeriet på 300 mio. kr. er dækkende.

2. Notatet bygger på en gennemgang af lovmateriale, årsrapporter, projektregnskaber, projektdirektørens rapporter fra januar 2002, 2003 og 2004, DR's rapportering til Kulturministeriet om byggeriets status mv., konsulentrapporten "DR-By i Ørestaden – beslutningsgrundlag, maj 1999", diverse notater udarbejdet af DR og DR's projektledelse samt møder med DR og DR's projektledelse.

Rigsrevisionen har ud over revisionen af årsrapporter endvidere foretaget projektrevision af byggeriet i 2002, 2003 og 2004.

3. Notatet omhandler DR's byggeri i Ørestaden indtil 31. december 2004, herunder de grænseflader, der er til teknologiprojektet (installering og implementering af tv- og radioteknisk udstyr til produktion og udsendelse), men ikke selve teknologiprojektet. DR's øvrige virksomhed vil ikke blive inddraget i undersøgelsen.

Notatet omhandler de forudsætninger og betingelser i Akt 251 2/9 1999, som vedrører byggeprojektet og finansieringen under byggeperioden, bortset fra opgørelse af salgsprovenuet af TV-BYEN og Radiohuset. De øvrige forudsætninger og betingelser om fx stigning i licens og udvikling i programaktivitet bliver heller ikke behandlet.

Gennemgangen omfatter ikke byggeriets funktionalitet og vurdering af, om det reviderede byggebudget og tidsplan kan overholdes.

4. Notatet har i udkast været forelagt Kulturministeriet og DR. Ministeriets og DR's bemærkninger til udkastet er i videst muligt omfang indarbejdet i notatet.

DR har i forbindelse med høringen særskilt oplyst, at DR i februar 2005 har modtaget opmandskendelser om temaer, som er aftalt mellem DR og entreprenøren på grundlag af krav fra entreprenøren på segment 4 (koncertsalen) om ekstrabetaling og tidsfristforlængelse. Disse krav kan henføres til, at kompleksiteten i byggeriet af rådhuset er større end forudset af entreprenøren.

Entreprenøren og DR BYEN's projektledelse har siden afholdt en række møder med opmandens vurderinger som udgangspunkt, men der er ikke p.t. opnået enighed om hverken økonomien eller tidsterminer på de konkrete temaer. Drøftelser med entreprenøren pågår fortsat.

Rigsrevisionen skal hertil bemærke, at udfaldet af disse drøftelser kan få konsekvenser for oplysningerne i notatet om byggebudgettets størrelse, grænseflader og tidspunktet for ibrugtagning af segment 4 (koncertsalen).

5. Rigsrevisionen skal endvidere bemærke, at DR's byggeri i Ørestaden er et omfattende projekt med mange bygningsmæssige, kontraktmæssige og finansieringsmæssige udfordringer. Byggeprojektet er langt fra færdigt, og også i de afsluttende faser i 2005-2008 kan der forventes at opstå uforudsete vanskeligheder, der kan have konsekvenser for både udgifter og overholdelse af tidsplan.

Rigsrevisionen følger fortsat byggeriet gennem den årlige revision af DR's årsregnskab og vil som hidtil have særlig fokus på byggeprojektet.

Baggrund

6. DR er en selvstændig offentlig virksomhed, som er omfattet af LBK nr. 506 af 10. juni 2004 om lov om radio- og fjernsynsvirksomhed med senere ændringer. DR aflægger regnskab efter årsregnskabsloven og finansieres gennem DR's andel af licensafgifterne samt gennem indtægter ved salg af programmer og andre ydelser, tilskud, udbytte mv. Lånoptagelse ud over 4 % af indtægterne ifølge seneste årsregnskab til finansiering af DR's investeringer skal godkendes af kulturministeren.

7. Finansudvalget godkendte ved Akt 251 2/9 1999, at DR kunne optage lån med statsgaranti på 2,3 mia. kr. til finansiering af byggeri i Ørestaden. Heraf fremgår, at byggeriet skulle være et multimediehus med en koncertsal med plads til 1.600 tilhørere til en anslået byggesum på ca. 3,0 mia. kr. i indeks primo 1999. Restfinansieringen skulle ske ved salg af TV-BYEN og Radiohuset for ca. 700 mio. kr.

II. Status på regnskab, budget og finansiering af DR's byggeri i Ørestaden

Byggeregnskab december 2004

8. DR har ultimo 2004 afholdt udgifter for 2,2 mia. kr., svarende til 2,0 mia. kr. i 1999-priser. De anviste beløb udgør 65 % af det oprindelige budget på 3,0 mia. kr. eller 59 % af det reviderede budget oktober 2004.

DR's projektledelse har oplyst i projektdirektørens månedsrapport december 2004, at byggeriet ultimo december 2004 er estimeret til at være 58 % færdigt totalt set.

9. Rigsrevisionen har gennemgået delregnskaberne for byggeprojektet (byggeregnskaberne) for regnskabsårene 2002, 2003 og 2004 i forbindelse med revisionen af årsrapporten. Rigsrevisionen finder, at byggeregnskabet er retvisende.

Den økonomiske udvikling

10. DR har valgt at opføre et multimediehus i Ørestaden bestående af 4 separate bygninger (segmenter), der bindes sammen af "Den Indre Gade". DR har som følge heraf indgået aftaler med forskellige rådgivere og entreprenører for at opnå gunstige licitationsresultater for det enkelte segment.

11. DR's projektledelse udarbejder forskellige rapporter om DR BYENs fremdrift og økonomi, herunder "Projektdirektørens rapport januar 200x", som er en statusrapport til DR's bestyrelse. Rigsrevisionen har gennemgået projektdirektørens rapporter fra januar måned for 2002, 2003 og 2004.

12. Projektdirektørens første rapport fra januar 2002 viste, at DR forventede at kunne holde byggeriets udgifter inden for de godkendte projektrammer. Dette var under forudsætning af, at der blev iværksat de fornødne ledelsesmæssige tiltag med yderligere styrkelse af DR's egen bygherreorga-

nisation. Endvidere blev der fremdraget en række udgifter (grænseflader), som ikke indgik i byggesummen, men var nødvendige for at få et funktionsdygtigt multimediehus. Endelig blev det konstateret, at de hidtidige forsinkelser betød, at tidsplanen med en samlet ibrugtagning af byggeriet inden udgangen af 2006 var presset.

13. Gennemgangen af projektdirektørens rapport fra januar 2003 viste, at byggeprojektet ville kunne holdes inden for budgettet på 3,0 mia. kr. i 1999-priser, og reserverne ultimo 2002 på 310 mio. kr. blev vurderet som nødvendige og tilstrækkelige. DR havde ikke taget stilling til de grænsefladeudgifter, som var fremdraget i 2002-rapporten for at få et funktionsdygtigt multimediehus. Det forventedes, at tidsplanen stadig kunne overholdes.

14. Rigsrevisionen kunne konstatere ved gennemgang af projektdirektørens rapport fra 22. marts 2004, at byggeriet ultimo 2003 ville kunne holdes inden for budgettet på 3,0 mia. kr. i 1999-priser under forudsætning af, at en handlingsplan med besparelser på 108 mio. kr. blev gennemført.

I sommeren 2004 viste det sig, at effekten af handlingsplanen kun blev på 29 mio. kr., da det blev vurderet, at yderligere besparelser ville have alvorlige konsekvenser for byggeriets funktionalitet og arkitektur. Dette var en medvirkende årsag til, at DR udarbejdede et revideret budget i efteråret 2004.

15. DR har løbende iværksat en række tiltag for at sikre, at byggeriet kunne holdes inden for budgettet. DR har bl.a. styrket sin egen bygherreadministration, ligesom der blev iværksat en handlingsplan i 2004 med besparelser på godt 100 mio. kr. De grænseflader, der blev peget på i 2002, tog DR imidlertid først stilling til ved budgetrevisionen i 2004.

Rigsrevisionen kan konstatere, at DR løbende har fulgt den økonomiske udvikling af projektet og fået informationer om relevante problemområder. De tiltag, DR's projektledelse har sat i værk for at imødegå problemerne, har imidlertid vist sig ikke at være tilstrækkelige til at fastholde budgettet.

Det reviderede byggebudget oktober 2004

16. DR's reviderede byggebudget oktober 2004 er på 3,3 mia. kr. i 1999-priser, hvilket er en udvidelse af byggesummen på 300 mio. kr. Udvidelsen kan relateres til budgetoverskridelser vedrørende bl.a. rådgivningshonorarer og entreprisarbejder på 130-140 mio. kr., jf. pkt. 17-19, samt udgifter i relation til afklaring af grænsefladerne på ca. 150 mio. kr., jf. pkt. 20.

DR's projektledelse har udarbejdet en risikovurdering på det reviderede budget i forbindelse med fastlæggelsen af budgetrammen i efteråret 2004. Den samlede risiko for samtlige segmenter vurderes til 75 mio. kr. i 1999-priser, hvor segment 4 (koncertsalen) rummer den betydeligste budgetmæssige usikkerhed og risiko. Risikoen indgår som en del af reserverne på 91 mio. kr. DR's projektledelse vurderer, at reserverne er tilstrækkelige, men også nødvendige.

17. Rigsrevisionens analyse af budgetoverskridelserne viser, at der er overskridelser for bl.a. rådgivningshonorarer og entreprisarbejder på 130-140 mio. kr. Overskridelserne kan henføres til samtlige segmenter.

18. De budgetterede rådgivningshonorarer er steget med ca. 100 mio. kr. fra oktober 2003 til oktober 2004, svarende til 21 %. Stigningen kan i et vist omfang henføres til omprojekteringer som følge af brugerønsker fra DR's basisorganisation, yderligere styrkelse af DR BYEN's bygherreorganisation samt øget rådgiverhonorar på segment 4 (koncertsalen).

Under projekteringen af segment 4 (koncertsalen) har der været problemer med overholdelse af de økonomiske rammer og tidsplanen. Dette medførte i december 2003, at den danske del af ingeniørrådgivningen blev udskilt fra totalrådgiverkontrakten. Efter DR's opfattelse var den mest hen-

sigtsmæssige løsning for afregning for ingeniørrådgivning på daværende tidspunkt at anvende ”honorar efter regning” inden for en økonomisk fastsat ramme. Den økonomiske ramme blev imidlertid overskredet i væsentligt omfang, da ingeniørrådgivningen viste sig at være mere omfattende end forventet.

19. Budgetoverskridelserne for entreprisarbejderne er udtryk for, at de indgåede entreprisekontrakter har været højere end DR's udbudte targetpriser (budget) eller for et merforbrug i mængder. Sidstnævnte kan henføres bl.a. til regulerede mængder i projektforslag, som danner basis for udbudsmateriale eller uforudsigelige udgifter som fx yderligere fundamentering og armering i segment 4 (koncertsalen).

Da DR opnåede et gunstigt licitationsresultat på segment 1 (de store studier), resulterede det i en række kvalitetsløft som fx edb-gulve. På grund af de foretagne valg i segment 1 (de store studier) blev mulighederne for at tilpasse de øvrige segmenter til targetpris væsentligt reduceret, da en række af de anvendte løsninger skulle være ensartet for hele byggeriet, bl.a. af hensyn til de fremtidige drifts- og vedligeholdelsesomkostninger.

20. Rigsrevisionen har konstateret, at DR har taget stilling til at afklare grænsefladerne mellem byggeriet, teknologiprojektet, driften og andre anlægsinvesteringer ved budgetrevisionen i oktober 2004. DR har besluttet, at produktionsudstyr, scenografisk udstyr og udgifter til produktionsteknologi, som er mur- og nagelfast, skal indgå som en del af byggesummen og dermed finansieres af aktstykkebevillingen.

Øvrige udgifter til teknologiprojektet, andre anlæg, drift og flytning mv. indgår ikke i byggesummen og skal dermed finansieres af DR's driftsbudget. DR har besluttet at købe den grund, som DR har forkøbsret til i Ørestaden til bl.a. parkering. Dette køb er hverken inkluderet i Akt 251 2/9 1999 eller i den reviderede byggesum. Dette køb finansieres ved lånoptagelse inden for 4 % af indtægterne. Udgifterne til etablering af parkeringspladser indgår i den oprindelige byggesum, som fremgår af konsulentrapporten, der lå til grund for de anslåede byggeudgifter, og finansieres af aktstykkebevillingen.

Rigsrevisionen har gennemgået udgifterne for at vurdere, om udgifterne er korrekt placeret i relation til aktstykkebevillingen og DR's ordinære driftsbudget. Rigsrevisionen er enig i DR's behandling af udgifterne.

21. Rigsrevisionens gennemgang af det reviderede byggebudget oktober 2004 viser, at stigningen i byggesummen på 300 mio. kr. i 1999-priser skyldes dels udefrakommende årsager som fx ekstra fundamentering og armering i segment 4 (koncertsalen), dels brugerønsker fra DR's basisorganisation i relation til byggeriet og dels afklaring af grænseflader mellem byggeprojektet, teknologiprojektet og driften mv.

Rigsrevisionen har særligt noteret sig, at de budgetterede rådgiverhonorarer er steget med 21 % fra 2003 til 2004, hvilket er usædvanligt på dette stade i byggeriet, da den forholdsvis største del af sådanne honorarer normalt afholdes i starten af byggeriet.

Finansiering af byggeriet

22. Byggeriets likviditetsvirkning fra start og frem til ultimo 2004 fremgår af tabel 1. Der er ikke medtaget renter mv. for hverken lån, obligationer eller salgssummen for TV-BYEN og Radiohuset.

Tabel 1. Likviditetsvirkning i løbende priser ekskl. renter

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Total
	----- Mio. kr. -----						
Afholdte udgifter, jf. projektrengnskab	÷267,7	÷18,5	÷65,1	÷259,1	÷643,2	÷989,6	÷2.243,2
Periodiseret afholdte udgifter ¹⁾	-	-	-	-	-	÷87,6	÷87,6
Afholdte udgifter	÷267,7	÷18,5	÷65,1	÷259,1	÷643,2	÷1.077,2	÷2.330,8
Lånoptagelse mv.	-	-	782,9	-	708,2	990,8	2.481,9
Obligationer	-	-	÷487,4	÷21,0	÷23,4	÷512,8	÷1.044,6
Frigivelse af salgssum for TV-BYEN og Radiohuset ²⁾	-	-	-	-	390,0	330,0	720,0
Finansiering	-	-	295,5	÷21,0	1.074,8	808,0	2.157,3
Likviditetstræk	÷267,7	÷18,5	230,4	÷280,1	431,6	÷269,2	÷173,5
Akkumuleret likviditets- træk	÷267,7	÷286,2	÷55,8	÷335,9	95,7	÷173,5	
¹⁾ Periodiseringsposter er fakturaer med datering i regnskabsåret, men hvor DR's projektledelse først har godkendt ydel- sen som leveret i nyt regnskabsår. ²⁾ Frigivelse af salgssum for TV-BYEN og Radiohuset ekskl. rentetilskrivning.							

23. Af tabel 1 fremgår det, at DR har afholdt udgifter for 2.330,8 mio. kr. Der er optaget lån på i alt 2.481,9 mio. kr., hvorved statsgarantien på 2,3 mia. kr. i 1999-priser er næsten fuldt udnyttet. Herudover er der frigivet en del af den deponerede salgssum for TV-BYEN og Radiohuset i 2003 og 2004.

Den del af låneprovenuet, som på lånetidspunktet overstiger de akkumulerede udgifter til byggeriet, er placeret i obligationer. Beholdningen i obligationer udgør ultimo 2004 1.044,6 mio. kr.

Lånoptagelsen og salget af TV-BYEN og Radiohuset på den ene side samt udgifterne og placering i obligationer på den anden side indebærer tilsammen, at der er et træk på likviditeten fra driften på 173,5 mio. kr.

Forskellen mellem obligationsbeholdningen på 1.044,6 mio. kr. og likviditetstrækket på 173,5 mio. kr., som udgør 871,1 mio. kr. i løbende priser, har DR til rådighed til at finansiere det resterende byggeri inden for rammerne i Akt 251 2/9 1999, medmindre DR får en udvidelse af lånerammen.

24. Ifølge de gældende bestemmelser for pristalsregulering af DR's låneramme bliver alene den uudnyttede del af lånerammen pristalsreguleret. Som følge af, at DR har kunnet opnået gunstige rentevilkår på lån, har DR tidligt i byggefasen udnyttet store dele af lånerammen. Dette medfører, at afholdte udgifter til byggeriet i løbende priser efter lånoptagelsen ikke matcher til de optagne lån. Der vil derfor være en risiko for, at der kan opstå likviditetsmæssige problemer i slutningen af byggeperioden, da der ikke er parallelitet mellem betalinger af afholdte udgifter og lånoptagelsen, medmindre afkastet fra placeringen af overskudslikviditet kan opveje den manglende pristalsregulering. En eventuel manglende finansiering under statsgarantien vil muligvis kunne dækkes af DR's øvrige finansieringsmuligheder.

DR's finansielle transaktioner inkl. lånoptagelsen med statsgaranti er hidtil sket inden for rammerne af den til enhver tid gældende aftale mellem Finansministeriet og Nationalbanken om retningslinjerne for statsgaranterede enheders lånoptagelse.

25. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at de afholdte udgifter i løbende priser, lånoptagelse, køb og salg af obligationer samt frigelserne af salgssummen for TV-BYEN og Radiohuset er korrekt opgjort. Likviditeten er imidlertid stram, og Rigsrevisionen har derfor over for DR gjort opmærksom på, at udviklingen i likviditeten må følges nøje.

Konklusion

26. Rigsrevisionens undersøgelse viser, at byggeregnskabet pr. 31. december 2004 på 2,2 mia. kr. i løbende priser er retvisende, og at stigningen i byggesummen på 300 mio. kr. i 1999-priser skyldes udefrakommende årsager og brugerønsker fra DR's basisorganisation på i alt 130-140 mio. kr. samt en afklaring af grænsefladerne på ca. 150 mio. kr.

III. DR's styring af byggeriet såvel økonomisk som byggeteknisk

Styring af byggeprojektet

27. Rigsrevisionen har ved byggerrevisionen for 2002, 2003 og 2004 bl.a. gennemgået DR's projektledelses styring, dokumentering og opfølgning af byggeprocessen såvel økonomisk som byggeteknisk.

28. DR's samlede byggeorganisation består af en byggeorganisation i DR's basisorganisation og en projektorganisation i DR BYEN. DR's bestyrelse har det overordnede ansvar for DR's økonomi og er dermed bygherre på byggeriet i Ørestaden.

DR konstaterede ved en evaluering i 2001 af byggeprojektet, at DR skulle styrke sin egen bygherreorganisation for at sikre rettidig og kvalitetsmæssig færdiggørelse af byggeriet med størst mulig opfyldelse af brugerkrav. DR's projektledelse har fra oktober 2001 varetaget den overordnede ledelse og har den styrende og initiativtagende rolle i byggesagen, mens bygherrerådgivningen primært omfatter byggefaglig rådgivning.

DR gennemfører byggeriet efter et særligt partneringskoncept, hvor formålet er at skabe et tæt samarbejde mellem totalrådgiverne, entreprenørerne, bygherrerådgiveren og DR, så projektets kvalitet, økonomi og tid overholdes. Det er DR's projektledelses opfattelse af partnering, at det er en krævende proces, men også at partnering har haft en positiv effekt og mindsket omfanget af potentielle konflikter mellem byggesagens parter.

29. Rigsrevisionen finder, at de udarbejdede manualer er hensigtsmæssige. I DR's projektmanual findes bl.a. beskrivelse af tilrettelæggelse af økonomistyring, tidsplanlægning og kvalitetsstyring, herunder ansvars- og kompetencefordeling.

Rapportering af økonomi, tid og væsentlige forhold for projektets fremdrift til DR's bestyrelse, DR's direktion, Byggekoordineringsgruppen og de ansvarlige projektchefer fremgår af projektmanualen. Endvidere fremgår det af mødereferaterne fra de respektive fora, at de pågældende rapporter har været behandlet.

Rigsrevisionen har gennemgået DR's forretningsgange om rapportering, granskning og tilsyn, herunder om rapporteringen er foretaget på et opdateret grundlag.

30. DR's økonomiske og byggetekniske forretningsgange til styring, dokumentation og opfølgning har været hensigtsmæssigt tilrettelagt. DR har løbende fulgt den økonomiske udvikling af projektet og fået informationer om relevante problemer.

DR har løbende iværksat en række tiltag for at sikre, at byggeriet kunne holde sig inden for budgettet. DR har bl.a. styrket sin egen bygherreadministration, ligesom man i 2004 iværksatte en hand-

lingsplan med besparelser på godt 100 mio. kr. De grænsefladeudgifter, der blev peget på i 2002, tog DR imidlertid først stilling til ved budgetrevisionen i 2004.

De tiltag, DR's projektledelse har sat i værk for at imødegå problemerne, har imidlertid vist sig ikke at være tilstrækkelige til at fastholde budgettet.

Den tidsmæssige styring af projektet

31. Det fremgik af den oprindelige tidsplan, at indflytningen i multimediehuset i Ørestaden kunne ske hen over efteråret 2006 med senest flytning fra TV-BYEN og Radiohuset den 1. december 2006. Byggeriet af segment 1 (de store studier) skulle være færdig i foråret 2005 og de øvrige segmenter i foråret 2006, hvorefter DR skulle påbegynde at installere det teknologiske udstyr.

Af den seneste reviderede tidsplan fremgår det, at byggeriet ekskl. koncertsalen forventes at kunne ibrugtages i henhold til den oprindelige tidsplan i december 2006, selv om tidsplanen er presset. Koncertsalen forventedes at blive færdig i løbet af foråret 2007 med ibrugtagning ved sæsonstart i september 2007.

Der er som nævnt opstået problemer med opførelse af segment 4 (koncertsalen)'s råhus. DR har i april 2005 oplyst, at dette efter DR's vurdering vil udsætte ibrugtagning af koncertsalen til maj 2008.

32. Rigsrevisionen kan konstatere, at tidsplanen siden januar 2002 har været presset. Efter den seneste revision af tidsplanen i september 2004 forventer DR stadig, at hovedparten af byggeriet kan tages i brug i december 2006, bortset fra koncertsalen. Koncertsalen forventes først at kunne tages i brug i maj 2008.

Konklusion

33. Det er Rigsrevisionens vurdering, at DR's økonomiske og byggetekniske forretningsgange til styring, dokumentation og opfølgning har været hensigtsmæssigt tilrettelagt, men at de tiltag, DR har sat i værk for at imødegå problemerne, imidlertid har vist sig ikke at være tilstrækkelige til at fastholde budgettet og tidsplanen.

IV. Betingelserne i Akt 251 2/9 1999 om det faktiske byggeri

Grundlaget for Akt 251 2/9 1999

34. Akt 251 2/9 1999 er et tilsagn for DR om at kunne optage lån til finansiering af byggeriet i Ørestaden. DR's bestyrelses grundlag for anmodning om lånoptagning er baseret på konsulentrapporten "DR-By i Ørestaden – beslutningsgrundlag, maj 1999". Rigsrevisionen har anvendt konsulentrapporten som grundlag for at vurdere, om DR bygger det, som aktstykket omfatter. Konsulentrapporten tilgik Finansudvalget i forbindelse med behandlingen af aktstykket.

35. Ifølge konsulentrapporten skulle byggeriet være mellem 100.000 og 150.000 etagemeter med arbejdspladser for ca. 3.000 medarbejdere. Endvidere skulle DR opføre en international koncertsal med plads til 1.600 tilhørere, som skulle være markant og synligt placeret samt tillige være en af de bedste i Europa.

I konsulentrapporten er DR's behov for kontorer, tekniske områder, værksteder, garage til tjenestebiler og personbiler mv. opgjort til 135.000 m², heraf kælder på 38.000 m². Koncertsalens areal er opgjort til 15.000 m², heraf 3.000 m² til kælder.

De anslåede udgifter for bygningskomplekset ekskl. koncertsal udgør 2.326 mio. kr. i primo 1999-priser ekskl. moms. Byggesummen af koncertsal af højt internationalt kvalitetsniveau med plads til 1.600 tilhørere udgør 710 mio. kr.

Ifølge konsulentrapporten er anlægsudgiften på 3,0 mia. kr. ekskl. inventar, dataudstyr, tv- og radioteknisk udstyr (grænsefladerne). Usikkerheden i byggeriet er estimeret til ca. +15 % eller ÷10 %, svarende til henholdsvis et maksimum på 3,5 mia. kr. og et minimum på 2,7 mia. kr.

36. Ved gennemgang af byggesagen fremgår det, at byggeriet af DR BYEN udgør 132.500 m², hvoraf der er kælder på 26.400 m², samt opførelse af en koncertsal med plads til 1.800 tilhørere.

37. Ved gennemgang af grænsefladerne til teknologiprojektet, andre anlæg, drift og flytning mv. er Rigsrevisionen enig i DR's afgrænsning af grænsefladeudgifterne, jf. punkt 20. Mur- og nagelfast udstyr og installationer mv. indgår som en del af byggeriet og er omfattet af finansieringen i aktstykket, mens teknologiprojektet, øvrigt udstyr og drift mv. finansieres af DR's driftsbudget.

38. Rigsrevisionen kan konstatere, at betingelsen om byggeriets anlægsudgifter på ca. 3,0 mia. kr. i 1999-priser ikke kan overholdes, men at byggesummen på nuværende tidspunkt dog er inden for den nævnte usikkerhed på +15 %, svarende til 3,5 mia. kr.

Endvidere kan Rigsrevisionen konstatere, at DR's byggeri overholder de fastsatte rammer med hensyn til areal og tilhørere i koncertsalen.

Rigsrevisionen har gennemgået byggeudgifterne for at vurdere, om udgifterne er korrekt placeret i relation til Akt 251 2/9 1999 og DR's øvrige drift. Rigsrevisionen er enig i DR's behandling af udgifterne.

Konklusion

39. Rigsrevisionen kan konstatere, at betingelsen om byggeriets anlægsudgifter på ca. 3,0 mia. kr. i 1999-priser ikke kan overholdes, men at byggesummen på nuværende tidspunkt holder sig inden for den nævnte usikkerhed på +15 %, svarende til 3,5 mia. kr., samt at udgifterne er korrekt placeret i relation til Akt 251 2/9 1999 og DR's øvrige drift.

V. Er DR's begrundelse for forhøjelse af statsgarantien til byggeriet dækkende?

DR's begrundelse for forhøjelsen af byggesummen

40. DR har i skrivelse af 8. december 2004 til Kulturministeriet sammenfattet årsagen til budgetoverskridelsen på 0,3 mia. kr. i 1999-priser til 4 hovedpunkter:

- at der er behov for større og dybereliggende betonfundamenter inkl. armering for at bære koncertsalen
- udvikling i byggekonjunkturerne
- at en række tiltænkte besparelser har vist sig ikke at kunne gennemføres uden alvorlige konsekvenser for byggeriets funktionalitet og arkitektur
- undervurdering af udgifter i forbindelse med færdiggørelsen af byggeriets projektering og planlægning.

Der er endnu ikke forelagt et aktstykke for Finansudvalget om budgetoverskridelsen.

41. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at de 2 førstnævnte forhold i DR's årsagsforklaring til budgetoverskridelsen skyldes eksterne forhold, som DR ikke har haft indflydelse på, jf. punkt 19.

De 2 sidstnævnte forhold i DR's årsagsforklaring kan sammenfattes til, at disse besparelser eller udgifter på et tidligere tidspunkt i byggesagens forløb er blevet vurderet på et utilstrækkeligt grundlag eller forslag, hvor konsekvenserne ikke er tilstrækkelig belyst, jf. punkt 14 og 19.

Dertil kommer, at DR's basisorganisation har ændret kravene til indretning af byggeriet under detailprojekteringen og udførelsen, hvilket har medført fordyrelse af byggeriet, jf. punkt 18.

Konklusion

42. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at DR's begrundelser forklarer en del af stigningen i byggesummen, men at der også kan peges på andre forhold som fx udskilning af den danske del af ingeniørrådgivningen af totalrådgiverkontrakten på segment 4 (koncertsalen) og afgrænsningen til teknologiprojektet, drift og andre anlæg.

VI. Sammenfatning

43. Det er min opfattelse, at byggeregnskabet pr. 31. december 2004 på 2,2 mia. kr. i løbende priser er retvisende, og at stigningen i byggesummen på 300 mio. kr. i 1999-priser skyldes dels udefrakommende årsager, dels brugerønsker fra DR's basisorganisation og dels en afklaring af grænsefladerne.

44. Det er endvidere min opfattelse, at DR's økonomiske og byggetekniske forretningsgange om styring, dokumentation og opfølgning har været hensigtsmæssigt tilrettelagt, men at de tiltag, DR's projektledelse har sat i værk for at imødegå problemerne, imidlertid har vist sig ikke at være tilstrækkelige til at fastholde budgettet og tidsplanen.

45. Jeg kan herudover konstatere, at betingelsen om byggeriets anlægsudgifter på ca. 3,0 mia. kr. i 1999-priser ikke kan overholdes, men at byggesummen på nuværende tidspunkt holder sig inden for den nævnte usikkerhed på +15 %, svarende til 3,5 mia. kr., samt at udgifterne er korrekt placeret i relation til Akt 251 2/9 1999 og DR's øvrige drift.

46. Det er min opfattelse, at DR's begrundelser for forhøjelsen af byggesummen kun dækker en del af stigningen i byggesummen.

47. Jeg skal understrege, at notatet ikke omfatter de yderligere konsekvenser, som udfaldet af drøftelserne med entreprenøren for segment 4 (koncertsalen) kan få på såvel byggebudgettet, grænseflader som tidspunktet for ibrugtagning af koncertsalen.

Afslutningsvis skal jeg bemærke, at DR's byggeri i Ørestaden er et omfattende projekt med mange bygningsmæssige, kontraktmæssige og finansieringsmæssige udfordringer. Byggeprojektet er langtfra færdigt, og også i de afsluttende faser i 2005-2008 kan der forventes at opstå uforudsete vanskeligheder, der kan have konsekvenser for både udgifter og overholdelse af tidsplan.

Rigsrevisionen følger fortsat byggeriet gennem den årlige revision af DR og vil som hidtil have særlig fokus på byggeprojektet.

Henrik Otbo

Til Kulturministeriet
Radio- og tv-kontoret

11.11.2005
J.nr.: DS 2005-02-58
Ressourcedirektøren

Økonomien omkring DR Byen

Tabel 1 sammenfatter DRs økonomi siden beslutningen om byggeriet i 1999 og frem til 2010, hvor de sidste engangsudgifter afholdes. Tabellen viser et øjebliksbillede, der i sagens natur kan ændre sig frem til 2010. Ændringerne opfanges af DRs løbende budgetproces. Tabellens enkelte elementer er beskrevet nærmere i det følgende.

I tabellen ses, hvordan DRs pengebeholdning påvirkes af DR Byens økonomi. Når engangsudgifterne ophører i 2010, vil der være balance mellem de øgede udgifter og de indhentede rationaliseringer.

Tabellen viser desuden, hvordan DRs resultat påvirkes. I en opgørelse af resultatet indgår ikke afdrag på lån, men derimod medtages afskrivninger. Afskrivningerne på selve DR Byen udgør ca. 34 mio. kr. årligt, svarende til, at DR Byen afskrives over 100 år. Fra omkring 2009 og frem er påvirkningen af DRs resultat positiv.

Tabel 1. DR Byens påvirkning af pengebeholdning og resultat

Mio. kr. (2005-priser)	1999-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rationaliseringer (tabel 2)	534	159	184	231	241	241	241
Låneomkostninger (tabel 3)	-13	-103	-114	-164	-171	-175	-182
Engangsomkostninger (tabel 4)		-47	-160	-101	-65	-66	0
Ændrede driftsudgifter (tabel 5)	-275	-94	-111	-19	-18	-18	-18
Påvirkning af pengebeholdning	246	-85	-201	-53	-14	-18	41
Modregning af afdrag på lån (tabel 3)		36	37	44	46	47	49
Afskrivninger				-34	-34	-34	-34
Påvirkning af resultat	246	-49	-164	-43	-2	-5	56

Rationaliseringer til finansiering af DR Byen

Rationaliseringerne, som medgår til finansieringen af DR Byen, vedrører de tekniske og administrative funktioner. Der er i 2005 gennemført besparelser på 159 mio. kr. Bestyrelsen har netop vedtaget yderligere besparelser. Når de er fuldt gennemført, beløber de samlede besparelser sig til 241 mio. kr.

Foruden besparelser i forbindelse med sammenlægningen af de tværgående tekniske og administrative funktioner i Ressourceområdet på knap 120 mio. kr. årligt er der gennemført en række yderligere rationaliseringer i de tekniske og administrative funktioner. Bl.a. kan nævnes: besparelser på indkøbsområdet, etablering af en central økonomifunktion (DR ØC), etablering af en central afdeling for service, drift og udvikling af udsendelsesteknologi og it (BIT). Rationaliseringerne herfra løber op i omkring 75 mio. kr. årligt, når de er fuldt implementeret.

Som i de foregående år gennemføres der i 2006 og 2007 rationaliseringer i de tekniske og administrative funktioner. Bestyrelsen har d. 7. september 2005 besluttet sammensætningen af disse besparelser. Langtidsvirkningen af alene de tekniske og administrative besparelser udgør 50 mio. kr.

Tabel 2. Besparelser i Ressourceområdet og de tekniske og administrative funktioner til finansiering af DR Byen

Mio. kr. (2005 priser)	1999-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Besparelser ved etableringen af Ressourceområdet	-508	-117	-117	-117	-117	-117	-117
Yderligere rationaliseringer i de tekniske og administrative funktioner	-26	-42	-51	-59	-74	-74	-74
Netop besluttede besparelser			-16	-55	-50	-50	-50
I ALT	-534	-159	-184	-231	-241	-241	-241

Finansieringsomkostninger

DRs beregnede udgifter til renter og afdrag på lånene til DR Byen er vist i tabel 3, idet det bemærkes, at DRs låneportefølje optimeres løbende via en kombination af korte/lange løbetider og fastlåste/variable renter. De samlede låneomkostninger er i alt ca. 180 mio. kr. årligt (i 2005-priser).

I tabellen er medtaget udgifter til renter på lån til køb af byggeretten til en grund ved DR Byen. Lånet på 71 mio. kr. er afdragsfrit de første 5 år. Fra 2010 begynder DR at betale afdrag på lånet. Udgifterne til lånet afholdes af DRs driftsbudget, mens udgifter til etablering af parkeringspladserne afholdes af byggeprojektet.

Tabel 3. Renteindtægter samt udgifter til renter og afdrag

Mio. kr. (2005-priser)	1999-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Renteindtægter på provenu	-97	-6	-1				
Renter af lån til byggelån	110	70	76	118	123	126	126
Afdrag på lån til byggelån		36	37	44	46	47	49
Renter og afdrag til byggelån i alt	13	100	112	162	169	173	175
Renter og afdrag af lån til optionsgrund		3	2	2	2	2	7
Renter og afdrag i alt	13	103	114	164	171	175	182

Engangsudgifter i forbindelse med flytning

I forbindelse med, at DRs aktiviteter i TV-Byen, Radiohuset og de øvrige matrikler i København flyttes til DR Byen, forventes en række engangsudgifter som vist i tabel 4.

Tabel 4. Engangsudgifter ved flytning til DR Byen

Mio kr. (2005 priser)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dobbeltdrift + dobbelt husleje	24	51	6			
Flytteomkostninger		37				
Husleje garanti			37	23	10	
Anskaffelser, udskudte investeringer, kommunikation og visionarium mv.	23	38	20	39	56	
Senere udflytning fra Radiohuset			23	3		
Rømning af TV-Byen. Radiohuset mm.		34	15			
I ALT	47	160	101	65	66	0

DR skal kunne opretholde sine aktiviteter i hele flytteperioden. Der er derfor udgifter til at holde både de nye og de gamle bygninger i drift i en overgangsperiode, indtil alle aktiviteter er flyttet ind i DR Byen. I alt skønnes udgifterne til dobbelt drift af bygninger at være omkring 80 mio. kr. i perioden 2005-2007.

Der er afsat 37 mio. kr. til den konkrete flytning. For at begrænse flytteudgifterne er det siden 2003 og i perioden op til flytningen besluttet at begrænse nyindkøb af udstyr, inventar mv. Ved indflytningen i DR Byen fremrykkes til gengæld den løbende udskiftning af kontorinventar. Dermed spares udgifter til flytning af det nuværende kontorinventar, og det nye kontorinventar kan tilpasses DR Byen.

I forbindelse med salget af TV-Byen har DR indgået en aftale om en husleje garanti. Hvis TV-Byen ikke kan udlejes efter DRs udflytning, skal DR betale en andel af de manglende huslejeindtægter. DR har afsat i alt 70 mio. kr. til opfyldelse af husleje garantien.

DR har truffet beslutning om grænsedragning mellem DR's ordinære budget og anlægsbudgettet for DR Byen. De udgifter, der relaterer sig til DR Byen, men som finansieres af det ordinære budget, er vist i tabellen.

Forsinkelsen af koncertsalen betyder, at lejemålet i Radiohuset skal forlænges med 9 måneder frem til medio 2008. Lejeudgifter og drift af huset forventes at blive i størrelsesordenen 25 mio. kr. fordelt over 2007 og 2008.

Der er endelig afsat knap 50 mio. kr. fordelt over 2006 og 2007 til dækning af diverse formål, hvor der ikke er klarhed over omkostningerne størelse. Det drejer sig om:

- Problemer med etageadskillelser i segment 2 betyder, at de hidtidige flytteplaner må ændres, dog uden at den samlede indflytning forsinkes. Selve den bygningsøkonomiske side af sagen er et forsikrings spørgsmål. DR har tegnet en all-risk-forsikring
- Omkostninger til rømning og retablering af de ejendomme, som DR fraflytter
- Evt. yderligere dobbeltdrift

DR Byens virkning på DRs driftsomkostninger

DR påregner merudgifter på knap 20 mio. kr. årligt efter indflytningen i DR Byen, jf. tabel 5.

Tabel 5. Ændringer i driftsudgifter

Mio kr. (2005 priser)	1999-2004	2005	2006	2007	2008	2009
Provenu ved salg af TV-Byen og Radiohuset	-55					
Huslejer i TV-Byen, Radiohuset mv.	312	78	78	8		
Tilbagebetaling af depositum				-9		
Rationaliseringer ved. én adresse				-21	-21	-21
Merudgifter til ejendomsskatter og lign.	18	15	32	40	39	39
I ALT	275	94	111	19	18	18

TV-Byen og Radiohuset blev solgt med udgangen af 2000 for 790 mio. kr. Heraf indgår de 700 mio. kr. i finansieringen af byggeriet i DR Byen. DR forventer desuden omkostninger til indfrielse af garantier, frikøb af rettigheder mv. i størrelsesordenen 35 mio. kr., som skal modregnes salgsprisen. Det resterende salgsprovenu på 55 mio. kr. er medgået i finansieringen af de øvrige udgifter i forbindelse med DR Byen.

DR har indgået lejeaftaler på de solgte bygninger fra 2001 og indtil indflytningen i DR Byen. Huslejeudgifterne på i alt 78 mio. kr. årligt bortfalder, når DR flytter til DR Byen. Herudover frigives de indbetalte deposita på i alt 9 mio. kr. vedrørende Radiohuset og Worsaaesvej.

Ved sammenflytningen til én adresse spares huslejerne på diverse mindre matrikler, som DR råder over rundtomkring i København. DR påregner desuden besparelser på de fælles servicefunktioner som f.eks. receptioner, vagtordninger mv. Besparelserne forventes at løbe op i ca. 20 mio. kr. årligt.

Flytningen til DR Byen forventes at medføre øgede udgifter til ejendomsskatter, grundejerforening mv. i størrelsesordenen 40 mio. kr. årligt. Skønnet over de fremtidige udgifter til bygningsdrift er usikkert og vil blive revurderet løbende.